

Národní autority v prostředí muzeí a galerií - interoperabilita s NK ČR

Závěrečná zpráva o průběhu a výsledcích řešení programového projektu včetně rozpisu využití finančních prostředků

Zpráva odpovídá předpisu uvedenému v článku 5, bod A, odst. 1 až 3 přílohy č. II - všeobecné podmínky - smlouvy č. 2/2007/OUK o poskytnutí účelové podpory.

Zpráva je veřejná a publikuje se bez příloh. Některé přílohy jsou veřejné a jsou volně dostupné na <http://www.citem.cz>. O poskytnutí neveřejných příloh lze v odůvodněných případech žádat na citem@citem.cz.

Zprávu vypracoval řešitel projektu Zdeněk Lenhart a Jarmila Podolníková, 30.1.2012.

Obsah

Základní údaje o projektu.....	4
Cíle projektu.....	4
Použité zkratky.....	4
A. Konstatační část (popis situace)	6
A.1 Autority v NK ČR.....	6
A.2 Slovníky a tezaury v systémech správy sbírek v ČR.....	7
A.3 Mezinárodní slovníky a tezaury.....	8
A.4 Taxonomické databáze.....	8
A.5 Standardy a pravidla	8
A.5.1 MARC 21	8
A.5.2 AACR2	9
A.5.3 CCO	9
A.5.4 RDA.....	9
A.5.5 CIDOC CRM	9
B. Analytická část.....	10
B.1 Potřeby muzeí.....	10
B.2 Obsah záznamu.....	11
B.3 Technické řešení.....	12
B.3.1 Obecné principy technického řešení MA.....	13
B.4 Právní otázky.....	13
B.4.1 Ochrana osobních údajů.....	13
B.4.2 Autorská práva.....	14

B.4.3	Práva k datům	14
C.	Návrhová část (výsledky)	15
A.1	Databáze muzejních autorit	15
C.2	Aplikace	16
C.2.1	Obecné principy technického řešení MA	16
C.2.2	Konkrétní řešení pilotní aplikace MA	16
C.3	Metodika	19
C.4	Návod	19
C.5	Porovnání s cíli projektu	20
C.6	Návrhy a doporučení	21
D.	Použití účelové podpory	23
D.1	Plánovaný rozpočet projektu	23
D.1.1	Rozpis plánovaného rozpočtu	23
D.2	Schválené změny rozpočtu	26
D.2.1	Účelové kapitálové výdaje	26
D.2.2	Účelové běžné výdaje	26
D.2.3	Osobní náklady	26
D.3	Skutečné čerpání rozpočtu projektu	27
D.3.1	Rozpis skutečného čerpání rozpočtu	27
D.4	Shrnutí	31
E.	Resumé	32
E.1	Shrnutí	32
E.2	Porovnání se zahraničím	32
E.3	Výsledky zařazené do RIV	33
E.3.1	Druh výsledku: J _{rec} - Článek v odborném periodiku	33
E.3.2	Druh výsledku: D - Článek ve sborníku	33
E.4	Výsledky v RIV dosud nezařazené	33
E.4.1	Druh výsledku: J _{rec} - Článek v odborném periodiku	33
E.4.2	Druh výsledku: N _{met} - uplatněná certifikovaná metodika	34
E.4.3	Druh výsledku: T – poloprovoz	34
E.4.4	Druh výsledku: A - elektronický dokument	35
E.4.5	Druh výsledku: W - uspořádání workshopu	35
E.5	Ostatní výsledky	36
E.5.1	Prezentace na konferencích	36
E.5.2	Semináře a pracovní setkání	37
E.6	Literatura	37
F.	Přílohy	39

Základní údaje o projektu

Kód projektu: DC07P02OUK002

Název projektu: Národní autority v prostředí muzeí a galerií - interoperabilita s NK ČR

Řešitel: Mgr. Zdeněk Lenhart

Další řešitelé: RNDr. Jarmila Podolníková, Mgr. David Cigánek, PhDr. Zdeněk Bartl

Uchazeč: Moravské zemské muzeum (MZM)

Zahájení: 03/2007

Ukončení: 12/2011

Cíle projektu

Vytvořením systému národních autorit paměťových institucí výrazně racionalizovat zpracování sbírek knihoven, muzeí a galerií a dosáhnout unifikace selekčních údajů v bázích paměťových institucí.

1. Vytvoření funkčního modelu kooperace při tvorbě a využívání báze národních autorit:
 - stanovit SW a HW podmínky pro tvorbu a využívání existující báze personálních autorit Národní knihovny ČR (NK ČR),
 - shromáždit existující tezaury/slovníky (T/S) používané v systémech sbírkové evidence muzeí a galerií,
 - porovnat existující T/S užívané v muzeích a galeriích s národními autoritami NK ČR, analýza jejich datové struktury,
 - identifikovat T/S udržované na mezinárodní úrovni.
2. Otestovat možnosti harmonizace používaných lokálních variant T/S a jejich začlenění do systému národních autorit.
3. Vytvořit a dále udržovat servisní kapacitu pro správu národních autorit využívaných v muzeích a galeriích. Prosazovat používání národních autorit v prostředí muzeí a galerií namísto lokálních variant T/S.

Použité zkratky

Uvedeny jsou jen ty zkratky, které jsou specifické pro oblast pokrytou projektem a nejsou obecně známé v komunitě katalogizátorů v paměťových institucích ČR.

A-M-L Archives, Museums, Libraries

AACR2 Anglo-American Cataloguing Rules, pravidla pro obsah bibliografických dokumentů

ALEPH Integrovaný knihovnický systém firmy ExLibris

ARL Advanced Rapid Library, systém pro automatickou správu katalogů v knihovnách, firma Cosmotron

CCO Cataloguing Cultural Objects, standard pro obsah záznamů při katalogizaci předmětů kulturního dědictví

CITeM Metodické centrum pro informační technologie v muzejnictví, oddělení MZM

CIDOC International Committee for Documentation, jeden z výborů ICOM

CRM Conceptual Reference Model, CIDOC CRM = ISO 21127:2006

GIS Geographic information system

I3S Integrovaný systém správy sbírek, projekt byl zastaven

ICOM International Council of Museums
INTERPI Interoperabilita paměťových institucí
IS VaV informační systém výzkumu, experimentální vývoje a inovací
MA Muzejní autority (lze vykládat i jako mezioborové autority)
MARC MACHine-Readable Cataloging, standard definující datové formáty pro reprezentaci a komunikaci bibliografických a příbuzných informací ve strojově čitelné formě
MK ČR Ministerstvo kultury ČR
MZM Moravské zemské muzeum
NA nebo NA ČR Národní autority ČR (knihovnické)
NK nebo NK ČR Národní knihovna ČR
OMG Odbor ochrany movitého kulturního dědictví MK ČR, oddělení muzeí a galerií
RIV Rejstřík informací o výsledcích IS VaV
SOLK Samostatné oddělení literatury a knihoven MK ČR
T/S Tezaury a slovníky
VISK Veřejné informační služby knihoven, dotační program SOLK MK ČR

A. Konstatační část (popis situace)

Tato část zprávy popisuje výchozí podmínky projektu.

Podrobnější vymezení a průzkum oblasti zájmu projektu a popis situace relevantní pro další práci na projektu tvořily těžiště projektových aktivit v prvním roce projektu. Byly použity především dvě metody práce:

- rešerše internetových zdrojů,
- diskusní workshopy širší pracovní skupiny sestavené z odborníků mnoha oborů z muzeí a galerií různé velikosti a zaměření, specialistů na autoritní databáze z Národní knihovny a z firmy Cosmotron Bohemia, řešící pro NK datovou komunikaci s dodavateli dat.

V dalších letech se práce soustředily na návrh, realizaci, testování pilotního řešení a na plnění vzniklé databáze daty. Teprve v samotném závěru projektu byly výsledky prvotního průzkumu aktualizovány a revidovány.

A.1 Autority v NK ČR

Často citovaná definice popisuje autority jako „soubor ověřených a unifikovaných jmenných a/nebo věcných selekčních údajů, určených pro zpracování a vyhledávání dokumentů s nezbytným odkazovým a poznámkovým aparátem“ (Vodičková, 1999, str. 65). Cílem je tedy dosažení jednotné tvorby katalogových záznamů a přesnější cílení při vyhledávání v nich. Pro minimalizaci omylů a záměn slouží právě zmiňovaný odkazový a poznámkový aparát používaný k jasnému odlišení toho, co „je totéž“ od toho, co „není totéž“. Dnes můžeme konstatovat, že tohoto cíle bylo v podstatě dosaženo. To je třeba brát jako velké zadostiučinění vizionářům, kteří systém vymysleli a vytvořili, i těm kteří jej naplnili daty a dále pečují o jeho obsahovou jednotnost a úplnost. Uvedená tvrzení však dosud platí jen v oblasti knihoven.

Historie autorit je v knihovnickém světě jen o málo mladší než historie katalogů. Přímým předchůdcem a hlavním zdrojem personálních autorit v českém prostředí je tzv. Kuncova kartotéka českých spisovatelů, která vznikla v letech 1940-1983 a obsahuje na 45 tisíc lístků. S rozvojem počítačů se kartotéky postupně proměnily v databáze, zpočátku izolovaně v jednotlivých knihovnách. S rozvojem počítačových sítí se prosadily sdílené autoritní databáze a jejich kooperativní tvorba. V České republice tento vývoj nastartovala v roce 1996 Národní knihovna v Praze převedením Kuncovy kartotéky do podoby autoritních záznamů. Báze autorit byla knihovnám zpřístupněna v roce 1998. On-line kooperace vybraných knihoven na tvorbě a využívání autorit začala v roce 2001. Portál Národních autorit ČR (<http://autority.nkp.cz/>) spustila NK ČR v závěru roku 2007. Původní počet 14 přispívajících knihoven narostl na současných více než 100, včetně všech nejvýznamnějších. Záznamů v databázi Národních autorit je k 31.12.2011 celkem 657 tisíc, z toho 597 tisíc jmenných, z nich 482 tisíc personálních.

Potřebu podobného nástroje si postupně více a více uvědomují i další paměťové instituce - muzea, galerie, archivy, památkové ústavy. Mají tu výhodu, že již vidí fungující systém v knihovnách a tak snadno poznávají jak jeho výhody, tak i nedostatky. Nejvýraznější výtky jsou dvě: nepřívětivý formát MARC se složitými katalogizačními pravidly AACR2 a omezený informační obsah. Z pohledu muzeí schází zejména propracovaný, obsáhlý a podrobný tezaurus autorit věcných, z pohledu archivů je nedostatečně exaktní systém autorit korporativních a geografických (administrativní jednotky) nereflektující proměnlivost v čase, z pohledu památkové péče jsou slabým místem nedostatečně propracované geografické autority, schází vazba na GIS. Podrobnější rozbor je v části B.

Databázový systém Národní autority pracuje na serverech Národní knihovny ČR v Praze v Klementinu v prostředí knihovnického systému ALEPH. Spolupracující knihovny používající rovněž ALEPH jsou připojeny přímo. Ostatní knihovny využívající jiné systémy komunikují prostřednictvím protokolu Z39.50 s využitím předávací databáze, tzv. bandasky. Toto řešení realizovala firma Cosmotron.

Redakci obsahu Národních autorit mají v NK na starosti oddělení národních jmenných autorit (5 zaměstnanců) a oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování (6 zaměstnanců plus širší okruh oborových specialistů). Tvorba a správa Národních autorit je finančně podporována z prostředků programu VISK 9 - Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit.

A.2 Slovníky a tezaury v systémech správy sbírek v ČR

S rostoucími možnostmi propojování informací v současném světě roste i potřeba informace zaznamenávat pokud možno jednotným způsobem a používat jednotnou terminologii. Používání řízených slovníků ve formě výběrových nabídek u vhodných polí strukturovaného záznamu má dvě hlavní výhody. Předchází nedorozuměním a problémům při řazení a třídění a přináší úsporu práce při zápisu dat. Protože však z pohledu SW vývojářů je příprava a uplatnění kvalitních slovníků velkou komplikací, setkáváme se i v relativně malém okruhu aplikací v muzeích s mnoha odlišnými přístupy.

Pro evidenci a správu sbírek se v muzeích a galeriích ČR používá několik různých SW systémů. Pouze dva z nich jsou však rozšířeny ve větším počtu muzeí. Demus vyvinutý oddělením informatiky Moravského zemského muzea je používán v cca 160 muzeích a galeriích. Bach ProMuzeum vyvinutý společností Bach systems s.r.o. používá přibližně 100 muzeí a galerií.

Většina dalších systémů byla vytvořena či adaptována pouze pro potřeby jedné instituce v ČR. Jmenovat lze Imbus v Národním technickém muzeu v Praze, Muzeum 98 v Husitském muzeu v Táboře, ESMUS v Národním muzeu v Praze, Collective Access v Židovském muzeu v Praze, Digitální galerie v Galerii hlavního města Prahy, ve vývoji je např. Museion pro Muzeum hlavního města Prahy. Velká většina sbírkových předmětů v ČR je však dosud evidována a popsána jen na papírových kartách či v papírových inventárních a přírůstkových knihách. Týká se to jak malých regionálních muzeí, tak největších muzeí spravujících milionové počty předmětů.

Mezi jmenovanými systémy pouze Demus používá při zápisu dat ve větší míře cíleně připravené slovníky či tezaury. Další systémy nabízejí při zápisu většinou jen slovníky výrazů použitých dříve, počítají však v budoucnu se sjednocováním a regulací jejich obsahu. Bach ProMuzeum vytváří ze zapsaných dat dodatečně rejstříky, použitelné v budoucnu jako základ pro tvorbu řízených slovníků.

Podrobné výsledky rešerše jsou předmětem textu „Tezaury a slovníky v systémech správy sbírek v muzeích a galeriích v ČR“ v příloze č.13.

A.3 Mezinárodní slovníky a tezaury

V mezinárodní komunitě správců kulturního dědictví je důraz na jednotné společné řízení terminologie zřetelně silnější, než je tomu v českém prostředí, kde dosud přežívá apriorní odpor k jakýmkoliv centrálním regulacím. Pokusů je nepřeberně, z nich přirozeně jen menší část je obecně uznávaných a používaných.

Podrobné výsledky rešerše jsou předmětem textu „Mezinárodní tezaury a slovníky“ v příloze č.14.

A.4 Taxonomické databáze

Nomenklatura biologických věd, založená na taxonomii, je příkladem velmi dobře postaveného a dlouhým používáním dobře vyladěného tezauru. Vzhledem k vývoji poznání však i tento systém podléhá stálým drobným změnám v obsahu, existuje v několika (či spíše mnoha) variantách, které je obtížné navzájem propojit. Každopádně je nad síly CITEM takový systém uložit do vlastní databáze a dále udržovat. Jediným vhodným řešením se jeví napojení na některou ze zavedených světových databází.

Podrobnější úvod do problematiky taxonomie a nomenklatury v přírodních vědách spolu s přehledem nejvýznamnějších mezinárodních taxonomických databází je v prezentaci „Taxonomické databáze“ v příloze č.15.

A.5 Standardy a pravidla

Oblast autoritních záznamů je doposud regulována zejména standardem MARC pro formát záznamů a pravidly AACR2 pro obsah záznamů, resp. obecnějšími pravidly CCO. V poslední době se nástupcem AACR2 stávají pravidla RDA. Pro zachycení významových souvislostí se začíná uplatňovat CIDOC CRM.

A.5.1 MARC 21

Standard MARC (MACHine-Readable Cataloging) definuje datové formáty pro reprezentaci a komunikaci bibliografických a příbuzných informací ve strojově čitelné formě. Původní MARC vytvořený po roce 1960 byl postupně nahrazen několika zdokonalenými variantami, knihovny v ČR používají převážně MARC 21. Konstrukce formátu je poplatná době vzniku a dlouhé historii drobných změn. Tlak na přechod k moderněji pojatému formátu je zjevný, ale setrvačnost obrovského množství dat prakticky všech světových knihoven je silnější a zásadní změnu dosud spolehlivě blokuje.

Podrobný popis formátu MARC 21 pro autority vydala Národní knihovna ČR v roce 2004 (MARC, 2004) s dodatkem v roce 2010.

A.5.2 AACR2

Anglo-americká katalogizační pravidla (AACR2 - Anglo-American Cataloguing Rules, resp. jejich aktualizovaná reedice AACR2R), obsahují instrukce pro vytváření bibliografických záznamů všech druhů dokumentů, včetně ustanovení o tvorbě selekčních údajů (záhlaví). Jsou založena na obecném rámci pro popis dokumentů (ISBD/G), což umožňuje mezinárodní srozumitelnost a výměnu vytvářených záznamů dokumentů.

Originální AACR2 v angličtině jsou dostupná např. na http://www.aacr2.org/uk/products_aacr2.html. Český překlad AACR2 vydala Národní knihovna České republiky v roce 1994. Český překlad a interpretace jsou na http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=fond_def_int.htm.

A.5.3 CCO

Obsah záznamů při katalogizaci předmětů kulturního dědictví reguluje standard Cataloguing Cultural Objects (CCO). Pokrývá nejen popis předmětů samotných, ale i jejich vyobrazení. V samostatné části se věnuje autoritním záznamům.

Pravidla CCO v angličtině jsou dostupná na <http://www.vraweb.org/ccoweb/cco/about.html>. Český vydána nebyla.

A.5.4 RDA

Nástupcem AACR2 je Resource Description and Access (RDA), sada směrnic pro katalogizaci v knihovnách, muzeích, archivech a dalších paměťových institucích, dosud ve vývoji. Informace (v angličtině) jsou dostupné na <http://www.rda-jsc.org/rda.html>, text návrhu na http://www.rdatoolkit.org/sites/all/files/constituencyreviewfiles/constituency_review.zip, český překlad zatím není.

A.5.5 CIDOC CRM

Conceptual Reference Model (CIDOC CRM) je formální ontologie určená k podpoře integrace, zveřejňování a výměny heterogenních informací o kulturním dědictví. CIDOC CRM se nesnaží navrhnout, co mají kulturní instituce dokumentovat. Spíše vysvětluje logiku toho, co skutečně běžně dokumentují, a tím umožňuje automatizovanou výměnu a sdílení obsahu.

Od roku 2006 je CIDOC CRM oficiálním standardem ISO 21127:2006.

Standard v angličtině je dostupný na <http://www.cidoc-crm.org/> (ICOM - CIDOC, 2006). Odpovídající standard ISO 21127:2006 v angličtině nebo francouzštině lze zakoupit na http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=34424. Pracovní český překlad CIDOC CRM odpovídající stavu z roku 2004 je zájemcům k dispozici v CITeM.

B. Analytická část

Významnými vrcholy této etapy byly opět diskusní workshopy širší pracovní skupiny sestavené z odborníků mnoha oborů z muzeí a galerií různé velikosti a zaměření, specialistů na autoritní databáze z Národní knihovny a z firmy Cosmotron Bohemia řešící pro NK datovou komunikaci s dodavateli dat. Na workshopy obvykle navazovala diskuse prostřednictvím e-mailů. Po vyjasnění představ se práce koncentrovala na přesnou specifikaci struktury záznamů v MA a na popis technického řešení. Zde již šlo o přímou spolupráci řešitelského týmu s firmou Cosmotron.

Paralelně byla shromažďována zkušební data. Byly použity databáze osobností (většinou autorů uměleckých děl) ze sbírek Českého muzea výtvarných umění (ČMVÚ) v Praze, z Oblastní galerie Vysočiny (OGV) v Jihlavě a z Regionálního muzea v Litomyšli (RML). Hromadně převzatá data byla sjednocena a harmonizována s daty v NA. Následně byly záznamy jednotlivě kontrolovány, opravovány a doplňovány. Přímým ručním zápisem byla přidávána data z Památníku národního písemnictví (PNP) v Praze a Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně.

V první etapě byl pro editaci dat MA využit tzv. z-client ARL. Jde o aplikaci instalovanou u uživatele a komunikující se systémem ARL pomocí protokolu Z39.50. Disponuje všemi funkcemi potřebnými pro práci s daty, vyžaduje však dobrou znalost formátu MARC 21 a pro muzejníky je uživatelsky velmi nepřívětivý.

V další etapě byl proto rozpracován funkční koncept nového uživatelského rozhraní, webového editoru MA. Editor reflektuje nové prvky ve struktuře záznamů, zejména tzv. události. Do provozu byl editor uveden v září 2009 a na konci roku 2010 byl spuštěn i prohlížeč pro veřejnost.

Současně byly zahájeny práce na přípravě pravidel pro obsah záznamů MA. Základem se stala metodika používaná pro NA (Luffer, 2008). Postupně byla doplňována o další a další kapitoly. Po dlouhou dobu nesl tento text název Příručka a obsahoval i návody pro práci s použitým SW. Teprve v posledním roce projektu byla obecná metodická pravidla oddělena od návodu pro konkrétní SW. Metodika byla přepracována tak, aby nebyla závislá ani na ukládacím formátu MARC. Návod k práci s nástroji ARL se stal samostatným dokumentem.

B.1 Potřeby muzeí

Řešitelský tým projektu dospěl k těmto základním tezím popisujícím požadavky muzeí a galerií na systém autorit:

- obohatit strohé autoritní záznamy o další významné ověřené informace (příklon ke znalostní databázi)
- informace ukládat ve dvojí podobě: strukturovaně pro strojové zpracování, volně pro lidského čtenáře
- co nejvíce využívat vzájemné vazby mezi autoritními záznamy, stejného i různého typu
- co nejvíce využívat inspiraci ze CIDOC CRM, zejména konstrukce událostí
- důležitost jednotlivých typů autorit závisí na oboru:
 - muzea umění - důležité jsou osoby (autoři) a korporace (umělecké školy a skupiny), ostatní je okrajové
 - historická muzea - důležité jsou osoby, korporace a věcný tezaurus (tematické třídění)
 - přírodovědná muzea - důležitá je taxonomická nomenklatura (věcné autority), komplikovaná situace je u geografických autorit, ostatní je podružné
 - archivy - kritický je přesný systém korporací, důležité jsou i osoby a systém geografických autorit

Diskuse jsou zachyceny v zápisech z workshopů v přílohách číslo 23 až 29.

B.2 Obsah záznamu

Od počátku práce se jako velmi výrazný ukazoval rozpor mezi tradičním pojetím autorit jako, zjednodušeně řečeno, „autorizovaným seznamem jmen“ a požadavky odborné muzejní veřejnosti na přidání dalších informací a jejich vzájemných vazeb, tj. na výrazný posun směrem ke znalostní databázi. Diskuse na toto téma jsou zachyceny zejména v zápisech ze setkání v pracovní skupiny z roku 2007, viz přílohy č. 24 až 27. Při rozhodování byly uvažovány nejen požadavky muzejníků, ale i další aspekty, zejména:

- aplikace standardu CIDOC CRM přijatého jako mezinárodní norma ISO 21127:2006,
- možnosti technické realizace s přihlédnutím k limitovanému rozpočtu projektu,
- náročnost sběru a zápisu informací s přihlédnutím k limitovanému rozpočtu projektu,
- limity dané zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů (viz samostatná kapitola) v kontrastu se silícími trendy na nediskriminační zpřístupnění informací všem,

Výsledné rozhodnutí lze charakterizovat takto:

- zachovat dosavadní strukturu (MARC 21), obsah (CCO) a pravidla (AACR2) z knihovnické autoritní databáze,
- přidat „nadstavbová“ pole pro další ověřené informace ze spolehlivých zdrojů, ctít přitom CCO a AACR2,
- využít konstrukcí nabízených modelem CIDOC CRM pro záznam smyslu údajů a vazeb mezi nimi,
- aplikovat toto řešení v souladu s cíli projektu jen na personální autority.

V úzké spolupráci s firmou Cosmotron byla navržena a postupně zpřesňována struktura personálního záznamu. Drobné úpravy struktury na základě nových podnětů z pilotního provozu byly realizovány prakticky až do doby ukončení projektu. Výsledná struktura personálního záznamu je nejstručněji a nejprehledněji uvedena v Metodice (příloha č. 01) v kapitole 2.4 Struktura záznamu osoby Zcela přesně a úplně pro účely předávání dat je struktura popsána v tabulce Výměnný formát XML - definice (příloha č. 08) a textu Výměnný formát XML - komentář (příloha č. 09). Podrobný popis včetně pravidel pro obsah polí je v Metodice (příloha č. 01) v kapitolách 3 Univerzální pole a 4 Záznam osoby.

Národní autority mají zavedený velmi úsporný záznam použitých zdrojů. Mezi požadavky na obohacení informací byl i požadavek na uvádění zdrojů v podobě korektní citace podle normy ISO 690, použitelné přímo v následných publikacích. Bylo navrženo několik řešení zohledňujících i zdroje v knihovnách dosud nepoužívané (pramen, výpověď, matrika, náhrobek). První realizované řešení bylo dodatečně zobecněno a tak vedlejším produktem projektu je Katalog zdrojů, popsáný v Metodice (příloha č. 01) v kapitolách 2.6 Kdy a jak citovat zdroje a 8 Záznam zdroje.

Nejvýznamnější inovací ve struktuře záznamu v MA je zavedení tzv. událostí, ve shodě s konceptuálním modelem CIDOC CRM. Ten je určen speciálně pro muzea a galerie a je ustaven ve formě normy ISO 21127:2006. Události jsou tzv. „dočasné entity“, které umožňují propojit časové úseky, místa, aktéry a objekty. Objekty mohou být jak fyzické, tak pojmové (abstraktní, virtuální). To zpětně dovoluje těžit z databáze informace o vztazích s ohledem na jejich smysl a význam, nikoliv jako dosud jen podle jejich vnější textové podoby. Příkladem události v záznamu osoby může být studium s propojením na dobu studia, na místo studia, na korporaci (školu) a na jiné osoby (učitelé, spolužáci).

B.3 Technické řešení

Muzejní autority (MA) přímo navazují na systém národních autorit (NA) zavedený v knihovnách, jsou jeho rozšířením, nadstavbou. Vycházejí ze standardu MARC 21 pro formát záznamu a ze standardu AACR2 pro obsah záznamu.

Muzejní autoritní databáze je obecný koncept, nezávislý na konkrétním prostředí. Je tedy možno a nutno odlišovat obecné zásady technického řešení od technických prostředků použitých při konkrétní pilotní realizaci. Počítá se s tím, že data lze kdykoliv exportovat do veřejně definovaného formátu XML, přenést do jakéhokoliv jiného vhodného formátu pro jejich uložení a vybudovat zcela jiný systém pro jejich správu a editaci.

Smyslem projektu bylo definovat určité obecné zásady a principy a ověřit jejich použitelnost v praxi pomocí jednoho z mnoha možných technických řešení. S ohledem na omezené prostředky projektu bylo technické řešení odvozováno od existujících a již ověřených aplikací a formátů, konkrétně ARL, MARC 21, Z39.50 atd. Po celou dobu projektu se obecné (teoretické) a konkrétní (realizační) úvahy neustále prolínaly a navzájem ovlivňovaly. To mělo výhodu v tom, že udržovalo teoretické návrhy v realizovatelné podobě, ale současně nevýhodu ve sporech, co patří do obecného popisu (Metodiky) a co do konkrétního Návodu.

Podrobnější popis technického řešení je v kapitole C.2.2.

B.3.1 Obecné principy technického řešení MA

Databáze NA a databáze MA jsou samostatné oddělené databáze.

Ke každému záznamu v MA (s výjimkou nově založených) musí existovat odpovídající záznam v NA.

Obsah záznamu v MA je rozšířením obsahu odpovídajícího záznamu v NA.

Struktura záznamu vychází z formátu MARC 21 pro autority a je přizpůsobena principům CIDOC CRM. Struktura záznamu je popsána formou XML v příloze č. 08.

Projekt se soustředil na autority personální, proto je jejich řešení v některých ohledech odlišné od řešení ostatních typů autoritních záznamů.

B.4 Právní otázky

Tento projekt znovu potvrzuje, že zákony a předpisy, založené na fundamentalisticky chápaných principech korektnosti a lidských práv, zcela zásadně podvazují zachování, studium i popularizaci kulturního dědictví. Při striktním výkladu a dodržování všech zákonů prakticky nelze autoritní databázi provozovat ani ve zcela strohé podobě, tím méně budovat, doplňovat a zdokonalovat jako znalostní databázi.

Rozbor platné legislativy a praktických dopadů na tvorbu a provoz národních autorit je předmětem přílohy č. 16 a 17. V následujících kapitolách jsou dopady interpretovány jen velmi stručně a zjednodušeně.

B.4.1 Ochrana osobních údajů

Základním dokumentem je zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Rozbor problematiky zpracovávání osobních údajů v národních autoritách je předmětem přílohy č. 16 a 17. Zákon se vztahuje na údaje žijících osob.

Údaje v záznamech osob v MA jednoznačně splňují definici osobních údajů podle § 4 písm. a). Mnohé údaje patří i do přísnější kategorie citlivých údajů podle § 4 písm. b). Jejich zpracování v MA je umožněno jen tím, že jde o údaje vztahující se k veřejnému působení veřejně činných osob (§ 5 odst. 2, písm. f).

Zákon odlišuje správce údajů, v případě MA jím je MZM, od zpracovatele údajů. Za zpracovatele lze považovat jednotlivé přispěvatele, tj. editory a supervizory MA. Vztah mezi zpracovatelem a správcem je dán smlouvou, která se bude uzavírat při registraci přispěvatelů.

Základní povinností správce osobních údajů je oznámit tuto činnost předepsaným způsobem Úřadu pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ).

B.4.2 Autorská práva

Základním dokumentem je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Obsah autoritních záznamů je zaměstnaneckým dílem zaměstnanců MZM v trvalém pracovním poměru a externistů, kteří na tomto projektu pracovali na dohody o provedení práce nebo o pracovní činnosti.

B.4.3 Práva k datům

Podle Smlouvy o využití výsledků (příloha II., část III.) všechna práva k výsledkům projektu, jedním z nichž je i databáze MA, patří příjemci projektu, tj. MZM.

C. Návrhová část (výsledky)

Tato kapitola popisuje faktické výsledky projektu, nikoliv výsledky ve smyslu používaném v RIV (publikační výstupy).

C.1 Databáze muzejních autorit

Databáze muzejních autorit je samostatná databáze oddělena od Národních autorit. Práce na datech byla zahájena v r. 2008.

Na začátku byla databáze návrhů naplněna záznamy osobností ze tří zdrojů:

- databáze systému Demus-Výtvarné umění Českého muzea výtvarných umění (1301 záznamů)
- databáze systému Demus-Výtvarné umění Galerie Vysočiny v Jihlavě (977 záznamů)
- databáze systému Demus-Fotoarchiv Regionálního muzea v Litomyšli (362 záznamů)

Data z oboru výtvarného umění se duplikovala v 382 záznamech. Cca třetina záznamů mohla být harmonizována se záznamy NA systémem poloautomaticky na základě správné podoby jména, roku narození a úmrtí.

Kurátoři zapojení do projektu důsledně kontrolovali každý záznam. Pro záznamy harmonizované automaticky ověřili, jestli automaticky propojené záznamy MA a NA skutečně odpovídají jedné osobě. Pro každý nepropojený záznam MA hledali ručně odpovídající záznam NA. Ověřovali zapsané informace a doplňovali obsah dalších polí, zejména polí muzejní nadstavby.

Z dat, která byla ověřena supervizory, bylo do NA odesláno a schváleno 547 nových záznamů personálních nebo korporativních autorit a 250 záznamů těchto typů autorit bylo na základě našich požadavků v NA aktualizováno. Dále jsme přispěli ke vzniku 188 záznamů geografických a 60 záznamů tematických autorit.

K 30.1.2012 databáze muzejních autorit obsahuje celkem 4358 záznamů personálních autorit. Z tohoto počtu je 760 záznamů, které jsou vyplněny včetně životopisu.

Z hromadně dodaných počátečních dat zůstalo pouze 80 záznamů, které nemají doplněné základní údaje potřebné k jejich odeslání do NA. Z nově vytvořených nebo původních doplněných záznamů čeká na kontrolu 560 záznamů personálních autorit, 259 záznamů korporací a 158 záznamů geografických autorit. Některé z těchto záznamů korporativních a geografických autorit už byly odeslány do NA, ale mohou být vymazány až po aktualizaci personálních záznamů, které jsou s nimi propojené.

Databáze MA je uložena a spravována na serveru Vega v NK ČR v Praze v databázovém prostředí Caché. Technickou správu a údržbu databáze zajišťuje na základě servisní smlouvy firma Cosmotron Bohemia, s.r.o. Všechna práva k databázi má MZM.

C.2 Aplikace

C.2.1 Obecné principy technického řešení MA

Databáze NA a databáze MA jsou samostatné oddělené databáze. Z pohledu NA se MA jeví jako další lokální systém, který pracuje s vlastními autoritami. Projekt se soustředil na autority personální, proto je jejich řešení v některých ohledech odlišné od řešení ostatních typů autoritních záznamů.

Co se týče počtu záznamů, tvoří MA podmnožinu NA. Ke každému záznamu v MA (s výjimkou nově založených) musí existovat odpovídající záznam v NA. Záznamy korporací, míst a termínů jsou v MA všechny shodně s NA, záznamy osob jsou v MA jen ty, ke kterým je přidána nějaká další informace.

Co se týče obsahu záznamu, u personálních autorit tvoří MA nadstavbu NA. Každý záznam obsahuje vedle základních polí shodných s NA i další „nadstavbová“ pole. Přesný popis základních „knihovnických“ polí i nadstavbových „muzejních“ polí je v Metodice, příloha č. 01. Záznamy korporací, míst a termínů (věcné autority) jsou v MA i NA obsahově shodné.

Změny (včetně nových záznamů), které byly schváleny v NA, se do MA promítnou po pravidelné aktualizaci změnovými soubory, NA je vydávají každý týden. Změny a nové záznamy z MA se do NA předávají průběžně prostřednictvím předávací databáze, tzv. bandasky.

Struktura záznamu vychází z formátu MARC 21 pro autority a je přizpůsobena principům CIDOC CRM. Struktura záznamu je popsána formou XML v příloze č. 08.

C.2.2 Konkrétní řešení pilotní aplikace MA

Pro první zkušební realizaci byla zvolena firma Cosmotron Bohemia s.r.o., která jako ukládací formát použila rozšířený formát MARC 21 pro autority. Pro správu databáze adaptovala a ze značné části i dotvořila svůj vlastní knihovnický systém ARL, využívající databázové prostředí Caché.

Záznamy v databázi MA jsou rozděleny do dvou logických databází: databáze schválených záznamů (databáze ostrá) a databáze návrhů.

Ostrá databáze obsahuje pouze záznamy schválené muzejním supervizorem. Každý záznam z ostré databáze je současně v databázi NA. Aktualizace změnovými soubory probíhá pouze na záznamech databáze ostré. Pro veřejnost jsou viditelné jen záznamy v ostré databázi.

Databáze návrhů obsahuje návrhy nových autoritních záznamů (v NA neexistují) a návrhy změn existujících autoritních záznamů. Změny existujících záznamů se mohou týkat jak základních, tak nadstavbových polí. Záznamy v databázi návrhů nejsou přístupné veřejnosti.

Každý personální záznam v ostré databázi MA je rozšířením odpovídajícího záznamu v NA. Muzejní záznam autority tedy vzniká:

- a) převzetím a následným rozšířením existujícího záznamu z NA, nebo
- b) vytvořením nového záznamu a přenesením jeho jádra (základních polí) do NA.

Editoři z muzeí a galerií tedy pracují jen s MA, pokud potřebný záznam nenajdou, vyhledají jej v NA a převezmou. Teprve když záznam nenajdou ani v NA, tak jej vytvoří v MA, což vyvolá jeho vytvoření i v NA.

C.2.2.1 Editace dat

Pro editaci dat jsou k dispozici čtyři cesty:

- Online www editor - je pro ruční editaci nejpohodlnější, nevyžaduje na straně uživatele nic víc, než běžný prohlížeč internetu. Zvládá všechny běžně potřebné operace se záznamy osob, základní operace s ostatními typy záznamů včetně záznamů v katalogu zdrojů.
- Komunikace pomocí protokolu Z39.50 - je uživatelsky nepřívětivá, na straně uživatele vyžaduje instalovanou aplikaci Z-client ARL, zvládá plný rejstřík možných operací s daty. Použití je v praxi omezeno na supervizory MA, pokud potřebují některou s výjimečných operací. V podstatě je to dožívající řešení do doby, než www editor bude obsahovat všechny funkce, které jsou potřebné k práci se záznamy, zejména u korporativních, geografických a věcných autorit.
- Webové služby - jsou určeny pro práci se záznamy osob prostřednictvím jakékoliv SW aplikace instalované u uživatele (např. Demus, Bach), která bude mít zabudováno ovládání těchto služeb. Popis webových služeb je dostupný na <http://www.citem.cz/>, resp. na <https://vega.nkp.cz/i2/cust.muz.ws.Cidoc.CLS?WSDL=1>. Webové služby jsou čtyři:
 - vyhledání záznamů (vrací seznam vyhovujících záznamů s Id a základními údaji),
 - stažení záznamu (vrací celý záznam)
 - uložení záznamu
 - pomocná pro text chybových hlášení

Pro přenos záznamů se používá formát XML, jeho popis je na <http://www.citem.cz/>.

- Web admin editor - slouží jen supervizorovi k editaci pomocných slovníků a číselníků. Je to serverová aplikace vyžadující na straně uživatele pouze běžný prohlížeč (Explorer, Firefox apod.).

C.2.2.2 Prohlížení dat

Prohlížení dat je řešeno, pomíneme-li prohlížení při editaci, jediným jednoduchým nástrojem nazvaným web prohlížeč. Je určen veřejnosti bez omezení, na straně uživatele předpokládá jen jakýkoliv běžný prohlížeč internetu. Je dostupný na <http://vega.nkp.cz/i2/i2.entry.cls?ictx=muz&logout=1>.

Obsluha prohlížeče je dostatečně intuitivní, některé detaily vysvětluje nápověda. V případě potřeby bude nápověda aktualizována.

C.2.2.3 Www editor

Www editor je serverová aplikace vyžadující na straně uživatele pouze běžný prohlížeč (Explorer, Firefox apod.). Oficiálně podporovaným prohlížečem je Mozilla Firefox 3.x – 6.x. Pro běžnou práci se záznamy představuje pohodlnou a srozumitelnou cestu. První verze vytvořená v roce 2009 byla postupně vylepšována a obohacována o další funkce. Www editor má všechny funkce potřebné pro práci s personálními autoritami, což bylo jedním z hlavních cílů projektu. Vzhledem k tomu, že současně s personálními autoritami vznikají další typy autorit, www editor umožňuje tvorbu nových záznamů pro všechny typy autorit. MA mají i vlastní katalog zdrojů informací pro tvorbu personálních autorit, nové záznamy zdrojů lze rovněž vytvářet pomocí www editoru. Tento již neumožní existující záznamy zdrojů ani jiných typů autorit než personálních opravovat ani odesílat do NA. K těmto účelům stále slouží klasický Z-client ARL.

C.2.2.4 Servis

Servis aplikace MA zajišťuje na základě servisní smlouvy do konce roku 2016 firma Cosmotron. Pro správu databáze a pro správu uživatelů používá nástrojů ARL, jejichž popis je nad rámec této zprávy,

C.2.2.5 Databáze související s autoritními záznamy

- I2eNkpAut (nkp_aut) = Národní autority, záznamy personálních, korporativních, geografických a věcných autorit v NA NK ČR
- MuzUsAuth (muz_us_auth) = Muzejní autority, obsahuje schválené záznamy personálních autorit, záznamy korporativních, geografických a věcných autorit převzatých z NA.
- MuzUsAuthN (muz_us_auth_n) = muzejní db návrhů, obsahuje neschválené záznamy personálních autorit, nově založené záznamy korporativních, geografických a věcných autorit.
- MuzUsCat (muz_us_cat) = muzejní katalog zdrojů, obsahuje záznamy s popisem celého dokumentu, článku, kapitoly atd., pouze pro potřeby MA.

Systém ARL používá ještě další databáze pro svou interní potřebu (nastavení systému, protokolování verzí každého záznamu).

C.2.2.6 Databáze související se záznamy zdrojů:

- I2eNkpNkc = Katalog Národní knihovny
- I2eNkpAnl = Článeková databáze z českých novin, časopisů a sborníků
- I2eNkpSkc = Souborný katalog ČR

C.3 Metodika

Jedním z hlavních výstupů projektu je metodika „Tvorba autoritních záznamů pro potřeby muzeí a galerií“, certifikovaná 23. 1. 2012 Ministerstvem kultury ČR.

Smyslem metodiky je vymezit a zavést jednotná pravidla a postupy při tvorbě jmenných autorit v muzeích a galeriích, a výhledově i v dalších paměťových institucích, jako jsou archívy, ústavy památkové péče, apod. Metodika má jasně, srozumitelně a jednoznačně regulovat a sjednocovat obsah záznamů, a tím napomáhat k budování věcných předpokladů pro sémantickou interoperabilitu

paměťových institucí. Metodika v současné podobě se týká zejména autoritních záznamů personálních, okrajově i záznamů korporací, geografických míst a věcných pojmů. Metodika pokrývá celý obsah autoritních záznamů, tj. jak všechna rozšíření pro potřeby muzeí a galerií, tak i původní podobu autoritních záznamů v Národních autoritách ČR.

Ve své hlavní části metodika podrobně a přesně popisuje všechna použitelná pole v personálním autoritním záznamu. Pro každé pole shrnuje pravidla pro jeho obsah i formu, ilustrováno je to mnoha skutečnými příklady. Vedle příkladů správného zápisu jsou uvedeny (škrtnutým písmem) i příklady zápisů chybných.

Rozšiřování možností zápisu korporací a geografických míst nebylo předmětem projektu a z toho důvodu pro záznamy korporací a geografických míst obsahuje metodika popis a pravidla pro tvorbu pouze základních polí potřebných při zakládání korporativních a geografických autoritních záznamů nutných při práci se záznamy personálními.

Pro záznamy zdrojů informací popisuje metodika strukturu všech použitelných polí. Vymezení požadavků na katalog zdrojů je vedlejším produktem projektu.

Metodika rovněž stanovuje organizaci práce při tvorbě a úpravách autoritních záznamů, zejména definuje role kurátorů a supervizorů a jejich práva a povinnosti. Jasně popisuje pracovní postupy při zakládání nových záznamů, při editaci existujících záznamů včetně editace jejich vzájemných vazeb, při rušení chybných záznamů.

Metodika se záměrně vyhýbá všemu, co souvisí s konkrétními nástroji, s konkrétním softwarovým řešením, s konkrétním ukládacím formátem. Je to proto, aby nenaváděla a neomezovala případné realizátory alternativního technického řešení. Veškeré informace týkající se provozu a ovládání pilotní aplikace jsou odděleně v samostatném textu *Návod*.

Metodika v rozsahu 112 stran je ve formě PDF dostupná na <http://www.citem.cz> a počítá se s jejím průběžným zpřesňováním na základě dalších zkušeností z praxe a případně i nových vnějších podmínek. S vydáním v tištěné podobě se právě vzhledem k předpokládanému dalšímu vývoji nepočítá. Metodika v podobě, která prošla certifikací je přílohou č. 01 této zprávy.

C.4 *Návod*

Veškeré informace týkající se provozu a ovládání pilotní aplikace na bázi ARL jsou sepsány v samostatném textu *Návod*. Popisuje

- online editor ARL pro tvorbu autoritních záznamů v databázi MA i záznamů zdrojů v katalogu zdrojů,
- z-client ARL pro tvorbu autoritních záznamů v databázi MA i záznamů zdrojů v katalogu zdrojů (jen ty funkce, které nejsou proveditelné pomocí online editoru),
- online prohlížeč záznamů MA.

Správa databáze a servis aplikace MA jsou na základě servisní smlouvy svěřeny firmě Cosmotron a jejich popis není předmětem *Návodu*.

V souvislosti s předpokládaným zdokonalováním aplikace se počítá s odpovídajícími aktualizacemi *Návodu*. *Návod* a jeho aktualizace jsou distribuovány pouze vyškoleným přispěvatelům Muzejních autorit, registrovaným uživatelům aplikace ARL.

C.5 *Porovnání s cíli projektu*

Cíle projektu jsou uvedeny v ucelené podobě v úvodu této zprávy. Zde jsou vypsány jednotlivě a opatřeny hodnotícími komentáři.

Vytvořením systému národních autorit paměťových institucí výrazně racionalizovat zpracování sbírek knihoven, muzeí a galerií a dosáhnout unifikace selekčních údajů v bázích paměťových institucí.

Komentář: Jde o dlouhodobý proklamativní cíl. Práce na projektu určitě představovala krok naznačeným směrem. Prohlásit cíl za splněný bude možno až po řadě dalších navazujících projektů a hlavně až při obecném používání jejich výsledků v praxi paměťových institucí.

1. *Vytvoření funkčního modelu kooperace při tvorbě a využívání báze národních autorit:*

Komentář: Model byl vytvořen a v pilotním provozu byla ověřena jeho funkčnost. Cíl splněn.

- *stanovit SW a HW podmínky pro tvorbu a využívání existující báze personálních autorit Národní knihovny ČR (NK ČR),*

Komentář: Podmínky byly nejen stanoveny, ale pilotním provozem MA i ověřeny v praxi.

- *shromáždit existující tezaury/slovníky (T/S) používané v systémech sbírkové evidence muzeí a galerií,*

Komentář: Byl vytvořen přehled T/S používaných v nejrozšířenějších systémech (příloha č. 13), prakticky jde jen o Demus. V ostatních systémech jsou slovníky interně vytvářeny až na uživatelské úrovni nebo jsou informace o použitých slovnících neveřejné..

- *porovnat existující T/S užívané v muzeích a galeriích s národními autoritami NK ČR, analýza jejich datové struktury,*

Komentář: Porovnání a analýza jsou součástí přehledu uvedeného v předchozím bodu (příloha č. 13).

- *identifikovat T/S udržované na mezinárodní úrovni.*

Komentář: Byl vypracován přehled nejvýznamnějších dostupných nadnárodních datových zdrojů typu T/S, viz příloha č. 14. Samostatně byl sestaven porovnávací přehled nejvýznamnějších databází s taxonomickou nomenklaturou pro biologické vědy, příloha č. 15. Vytvořit seznam úplně všech zdrojů tohoto typu je nereálné a zbytečné.

2. Otestovat možnosti harmonizace používaných lokálních variant T/S a jejich začlenění do systému národních autorit.

Komentář: Cíl byl splněn převzetím, harmonizací a dočištěním personálních záznamů z několika instalací systému Demus do MA a jejich propojením s odpovídajícími záznamy NA, existujícími nebo nově vytvořenými.

3. Vytvořit a dále udržovat servisní kapacitu pro správu národních autorit využívaných v muzeích a galeriích. Prosazovat používání národních autorit v prostředí muzeí a galerií namísto lokálních variant T/S.

Komentář: Cíl byl splněn. První část (vytvořit a dále udržovat servisní kapacitu ...) je splněna pilotním provozem MA a smluvním zajištěním dalšího provozu v NA (příloha č. 22), servisu firmou Cosmotron (příloha č. 21) a financováním z rozpočtu MZM (tamtáž příloha). Druhá část (prosazovat používání ...) byla plněna aktivní popularizací projektu na konferencích a podobných akcích a publikační činností, viz kapitola E.3 Výsledky zařazené do RIV a E.4 Výsledky v RIV dosud nezařazené. Efekt je patrný na tom, že nejen projekt I3S, ale i jiné v současnosti prezentované snahy o vytvoření systémů pro správu sbírek uvádějí vazbu na autority jako základní parametr.

C.6 Návrhy a doporučení

Situace po skončení projektu je formálně regulována Smlouvou o využití výsledků uzavřené 15. 9. 2008 mezi MK ČR a MZM. Tato smlouva zejména požaduje dostupnost výsledků projektu a vyžaduje každý rok nejpozději do 30.11. podat poskytovateli, tj. SOLK MK ČR zprávu o plnění povinností ze smlouvy vyplývajících.

Nejvíce prostředků i pozornosti si vyžádá udržet v provozu a dále plnit daty muzejní autoritní databázi. Provoz MA je po dobu udržitelnosti výsledků projektu (5 let, tj. do 31.12.2016) smluvně zajištěn těmito dokumenty:

- Dohoda o zajištění provozu muzejních autorit mezi MZM a NK (příloha č. 22) garantuje dostupnost aplikace na serveru Vega v NK jak pro veřejnost a editory MA, tak pro servisní firmu Cosmotron, to vše bezplatně.
- SMLOUVA č. CBS-100511 o poskytování servisních služeb mezi MZM a Cosmotron (příloha č. 21) garantuje poskytnutí potřebných licencí, správu, servis a další podporu databázového prostředí Caché a aplikace ARL v úpravě pro MA, zajištění integrity dat a jejich zálohování za cenu 116 000,- Kč plus DPH ročně, splatné ve čtvrtletních splátkách.

Ze strany MZM jako garanta chodu MA je pro udržení provozu nutné vedle řádné platby zajišťovat i přebírání a ukládání záloh dat a sledovat i kvalitu provozu a spolupracovat při řešení nestandardních

situací jak s firmou Cosmotron, tak i s NK. Kontaktní osoby jsou stanoveny ve výše uvedených smlouvách, případnou změnu je nutno včas realizovat formou dodatku.

Další plnění a údržba databáze jsou popsány zejména v Metodice (příloha č. 01) Pověřený pracovník (pracovníci) MZM - CITEM plní roli supervizora. Spolupracující editoři musí předem absolvovat školení, a uzavřít s MZM smlouvu. Práce na datech klade na editory vysoké nároky jak po stránce jejich odbornosti, tak jejich kázně a zodpovědnosti. Měla by být přiměřeně honorovaná. Hledání potřebných zdrojů bude zřejmě jedním z největších problémů.

Projekt se soustředil na personální autority. Pro ostatní typy autorit byla sice provedena analýza potřeb, ale ta už nebyla dovedena do realizace. V tomto ohledu budou vývojové práce zřejmě pokračovat v rámci projektu Interoperabilita paměťových institucí (INTERPI). Je pravděpodobné, že proponovaná autoritní databáze INTERPI „pohltní“ současné MA, tj. začlení a použije jejich data. Lze dokonce oprávněně předpokládat, že vývoj v názorech knihovníků se natolik sblíží s požadavky a představami ostatních paměťových institucí, že původní „knihovnické“ autority budou dostatečně vhodně modifikovány a rozšířeny pro univerzální použití, že MA v současné podobě budou zbytečné a zaniknou. To se samozřejmě netýká samotných dat, ta budou převedena. Je téměř jisté, že v dohledné době bude i formát MARC nahrazen formátem modernějším.

Pro muzea je stěžejním problémem oblast věcných autorit, terminologie, či pojmosloví. Velkým úkolem bude zvolit vhodné technické řešení, strukturu záznamů a vazby mezi nimi. Daleko náročnější bude organizace příslušných odborných redakčních rad.

D. Použití účelové podpory

D.1 Plánovaný rozpočet projektu

PLÁNOVANÝ ROZPOČET	TIS. KČ
Účelové kapitálové výdaje	300
Účelové běžné výdaje	725
Mzdy (platy) účelové celkem	760
Pojistné k uplatněným mzdám celkem	266
Ostatní osobní náklady celkem	828
Pojištění celkem (u dohod o pracovní činnosti)	289,8
Výdaje celkem	3168,8

D.1.1 Rozpis plánovaného rozpočtu

D.1.1.1 Účelové kapitálové výdaje

POJMENOVÁNÍ VÝDAJE	ROK	TIS. KČ
Databázový a aplikační server (hardware)	2008	170
Serverový a klientský software	2008	130
Účelové kapitálové výdaje	2007	0
Účelové kapitálové výdaje	2008	300
Účelové kapitálové výdaje	2009	0
Účelové kapitálové výdaje	2010	0
Účelové kapitálové výdaje	2011	0
Účelové kapitálové výdaje celkem		300

D.1.1.2 Účelové běžné výdaje

POJMENOVÁNÍ VÝDAJE	ROK	TIS. KČ
Spotřeba materiálu	2007	1
	2008	6
	2009	71
	2010	11
	2011	1
Cestovní náklady	2007	15
	2008	25
	2009	25

	2010	35
	2011	35
Služby	2007	40
	2008	80
	2009	220
	2010	80
	2011	80
Účelové běžné výdaje	2007	56
Účelové běžné výdaje	2008	111
Účelové běžné výdaje	2009	316
Účelové běžné výdaje	2010	126
Účelové běžné výdaje	2011	116
Účelové běžné výdaje celkem		725

D.1.1.3 Osobní náklady

D.1.1.3.1 Mzdy (platy) účelové

ÚČEL	ROK	TIS. KČ
řešení projektu	2007	66
	2008	150
	2009	150
	2010	150
	2011	50
administrativní a ekonomické práce	2007	14
	2008	20
	2009	20
	2010	20
	2011	20
Mzdy (platy) účelové	2007	80
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2007	28
Mzdy (platy) účelové	2008	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2008	59,5
Mzdy (platy) účelové	2009	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2009	59,5
Mzdy (platy) účelové	2010	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2010	59,5

Mzdy (platy) účelové	2011	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2011	59,5
Mzdy (platy) účelové celkem		760
Pojistné k uplatněným mzdám celkem		266

D.1.1.3.2 Ostatní osobní výdaje

CHARAKTER PRACÍ	ROK	TIS. Kč
Analýzy, konzultace, tvorba datové struktury	2007	52
Analýzy, konzultace, tvorba datové struktury	2008	75
Analýzy, konzultace, školení	2009	75
Konzultace, školení	2010	100
Konzultace, školení	2011	75
Harmonizace a čištění dat	2009	113
Harmonizace a čištění dat	2010	150
Harmonizace a čištění dat	2011	188
Ostatní osobní náklady bez pojištění		
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2007	52
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2007	18,2
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2008	75
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2008	26,25
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2009	188
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2009	65,8
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2010	250
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2010	87,5
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2011	263
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2011	92,05
Ostatní osobní náklady celkem		828
Pojištění celkem (u dohod o pracovní činnosti)		289,8

D.2 Schválené změny rozpočtu

D.2.1 Účelové kapitálové výdaje

Původně předpokládaná částka 130 tisíc na SW vybavení se ukázala jako nedostatečná. Vzhledem k tomu, že se objevila možnost využívat diskovou kapacitu serveru v Národní knihovně ČR, požádali jsme o úpravu rozpočtu projektu - posílení rozpočtové položky na nákup software.

D.2.2 Účelové běžné výdaje

V roce 2007 jsme požádali o převod nevyčerpané finanční částky (=11 tis. Kč) z položky cestovní náklady do položky služby.

Na začátku roku 2009 jsme požádali o převod finanční částky (=18 tis. Kč) z položky cestovní náklady do položky služby, koncem roku jsme požádali o převod nevyčerpané finanční částky (=2 tis. Kč) ze stejné položky do položky služby.

Na začátku roku 2010 jsme požádali o převod finanční částky (=28 tis. Kč) z položky cestovní náklady do položky služby, koncem roku jsme požádali o převod nevyčerpané finanční částky (=2 tis. Kč) ze stejné položky do položky služby.

V roce 2011 jsme požádali o převod finanční částky (=25 tis. Kč) z položky cestovní náklady do položky služby.

D.2.3 Osobní náklady

V roce 2007 byla místo plánované dohody o pracovní činnosti uzavřena dohoda o provedení práce. Požádali jsme o převod celé finanční částky (=18,2 tis. Kč) z položky pojištění do položky služby.

V roce 2008 byla rovněž místo plánované dohody o pracovní činnosti byla uzavřena dohoda o provedení práce. Požádali jsme o převod celé finanční částky (=26,25 tis. Kč) z položky pojištění do položky služby. V rozpočtu projektu nebyly na tento rok plánovány žádné finanční prostředky na harmonizaci a čištění dat. Naskytla se příležitost požádat OUK o využití finanční rezervy (=24 tis. Kč), částka byla poskytnuta, tj. rozpočet dohod byl navýšen a práce s daty pro pilotní aplikaci mohly začít již v tomto roce.

Místo plánovaných dohod o pracovní činnosti byly i v roce 2009 uzavřeny dohody o provedení práce. Požádali jsme o převod celé finanční částky (=65,8 tis. Kč) z položky pojištění do položky služby.

V roce 2010 byla uzavřena jedna dohoda o pracovní činnosti, ostatní dohody byly dohody o provedení práce. Požádali jsme o převod finanční částky (=62,5 tis. Kč) z položky pojištění u dohod, část (=1,5 tis. Kč) byla přesunuta do položky pojištění k uplatněným mzdám, zbytek (=61 tis. Kč) do položky služby.

V roce 2011 byly uzavřeny dohody stejně jako v roce 2010. Požádali jsme o převod finanční částky (=61,5 tis. Kč) z položky pojištění u dohod, část (=1,5 tis. Kč) byla přesunuta do položky pojištění k uplatněným mzdám, zbytek (=60 tis. Kč) do položky služby. V rámci projektu se nepočítalo na výdaje související s právním zabezpečením projektu. Proto jsme požádali, aby z částky určené řešitelům projektu byla vyčleněna částka na práce související s tímto zabezpečením.

D.3 Skutečné čerpání rozpočtu projektu

SKUTEČNÉ ČERPÁNÍ	TIS. KČ
Účelové kapitálové výdaje	300
Účelové běžné výdaje	956,25
Mzdy (platy) účelové celkem	760
Pojistné k uplatněným mzdám celkem	269
Ostatní osobní náklady celkem	852
Pojištění celkem (u dohod o pracovní činnosti)	55,55
Výdaje celkem	3192,8

D.3.1 Rozpis skutečného čerpání rozpočtu

D.3.1.1 Účelové kapitálové výdaje

POJMENOVÁNÍ VÝDAJE	ROK	TIS. KČ
Serverový a klientský software	2008	300
Účelové kapitálové výdaje	2007	0
Účelové kapitálové výdaje	2008	300
Účelové kapitálové výdaje	2009	0
Účelové kapitálové výdaje	2010	0
Účelové kapitálové výdaje	2011	0
Účelové kapitálové výdaje celkem		300

Z účelových kapitálových prostředků byly v r. 2008 pořízeny 3 licence aplikačního klienta s integrovaným rozhraním Z39.50 včetně funkce Database Update a databázový systém Caché Multi Server Web Add-On pro 8 současně zapisujících uživatelů.

D.3.1.2 Účelové běžné výdaje

POJMENOVÁNÍ VÝDAJE	ROK	TIS. KČ
Spotřeba materiálu	2007	1
	2008	6
	2009	71
	2010	11
	2011	1
Cestovní náklady	2007	4
	2008	25
	2009	5
	2010	5
	2011	10
Služby	2007	69,2
	2008	106,25
	2009	305,8
	2010	171
	2011	165
Účelové běžné výdaje	2007	74,2
Účelové běžné výdaje	2008	137,25
Účelové běžné výdaje	2009	381,8
Účelové běžné výdaje	2010	187

Účelové běžné výdaje	2011	176
Účelové běžné výdaje celkem		956,25

Ve slovním výčtu čerpání jsou uvedeny pouze významné položky, běžné nákupy kancelářských prostředků nebo domácí služební cesty neuvádíme.

Prostředky ze služeb byly v r. 2007 použity zejména na analýzu a návrh řešení centrální databáze osob, korporací a akcí pro potřeby muzeí a galerií a na nákup 1 licence SW klienta ARL pro seznámení s editací autoritních záznamů pro potřeby knihoven.

V r. 2008 Mgr. Cigánek představil projekt na konferenci CIDOC v Athénách, proto byly výdaje na služební cesty tento rok vyšší. Z prostředků služeb byly pořízeny 3 SW licence aplikačního klienta ARL pro vyhledávání, přebírání a tvorbu návrhů záznamů autorit, jeho úprava pro potřeby muzejní mezivrstvy včetně nastavení, bylo zapláceno nastavení aplikačního klienta Database Update a školení se zakoupeným SW ARL.

Náklady na materiál byly v r. 2009 vyšší než v ostatních letech. Pro účely školení jsme pořídili 3 notebooky a 1 stolní PC včetně základního SW vybavení a 3 monitory. Prostředky ze služeb byly čerpány podle rozpisu v příloze smlouvy s firmou Cosmotron (webové rozhraní pro editaci dat muzejních autorit, harmonizace dat a školení) a na reinstalaci systému na serveru Vega v NK ČR.

Nejvyšší položku materiálových výdajů v r. 2010 představovaly tonery do multifunkční tiskárny. Prostředky ze služeb byly použity na harmonizaci dat a přípravu webového rozhraní pro zpřístupnění dat muzejních autorit podle smlouvy s firmou Cosmotron. Zbytek prostředků byl použit na vylepšení webového rozhraní pro editaci dat.

V r. 2011 jsme z prostředků na služby zaplatili část harmonizace dat podle smlouvy, dále na základě dodatku ke smlouvě definici datové struktury a s ní související vytvoření XML a webové služby. Menší částka byla použita na vypracování oponentských posudků k metodice tvorby autoritních záznamů pro potřeby muzeí a galerií.

D.3.1.3 Osobní náklady

D.3.1.3.1 Mzdy (platy) účelové

ÚČEL	ROK	TIS. KČ
řešení projektu	2007	66
	2008	150
	2009	150
	2010	150
	2011	150
administrativní a ekonomické práce	2007	14
	2008	20
	2009	20
	2010	20
	2011	20
právnícké práce	2011	30
Mzdy (platy) účelové	2007	80
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2007	28
Mzdy (platy) účelové	2008	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2008	59,5

Mzdy (platy) účelové	2009	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2009	59,5
Mzdy (platy) účelové	2010	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2010	61
Mzdy (platy) účelové	2011	170
Pojistné k uplatněným mzdám na rok	2011	61
Mzdy (platy) účelové celkem		760
Pojistné k uplatněným mzdám celkem		269

Mzdy (platy) účelové byly použity s jednou změnou podle plánu.

D.3.1.3.2 Ostatní osobní výdaje

CHARAKTER PRACÍ	ROK	TIS. Kč
Analýzy, konzultace, tvorba datové struktury	2007	52
Analýzy, konzultace, tvorba datové struktury	2008	75
Analýzy, konzultace, školení	2009	75
Konzultace, školení	2010	75
Konzultace, školení	2011	75
Harmonizace a čištění dat	2008	24
Harmonizace a čištění dat	2009	113
Harmonizace a čištění dat	2010	175
Harmonizace a čištění dat	2011	188
Ostatní osobní náklady bez pojištění		
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2007	52
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2007	0
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2008	94
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2008	0
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2009	188
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2009	0
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2010	250
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2010	25
Ostatní osobní náklady bez pojištění	2011	263
Pojištění (u dohod o pracovní činnosti)	2011	30,55
Ostatní osobní náklady celkem		852
Pojištění celkem (u dohod o pracovní činnosti)		55,55

Každý rok byly podle plánu činností na projektu uzavřeny dohody o provedení práce, v letech 2010 a 2011 navíc jedna dohoda o pracovní činnosti. Prostředky byly čerpány přesně podle uzavřených dohod.

D.4 Shrnutí

Plánovaný rozpočet projektu byl 3168,8 tis. Kč. Díky finanční rezervě byl navýšen o 24 tis. Kč, takže celkový rozpočet projektu byl 3192,8 tis. Kč.

Rozpočet projektu byl dodržen. Všechny změny v rozpisu rozpočtu byly předem vyžádány a řádně schváleny.

E. Resumé

E.1 Shrnutí

Hlavní význam a přínos projektu je v tom, že:

- zmapoval současný stav používání slovníků a tezaurů v muzeích a galeriích,
- zjistil a formuloval potřeby a požadavky muzeí a galerií na autoritní systém,
- stanovil hlavní zásady rozšíření a zobecnění existujících knihovnických autoritních databází tak, aby požadavky muzeí a galerií (i s ohledem na další paměťové instituce) v co největší míře uspokojily,
- rozpracoval, realizoval a uvedl do pilotního provozu toto rozšíření na příkladu personálních autorit (včetně nutných přesahů do ostatních typů autorit),
- stanovil metodiku pro tvorbu datového obsahu,
- naplnil vzniklou databázi daty,
- v pilotním provozu ověřil a dále vylepšil jak technické řešení, tak metodiku,
- popularizoval myšlenku sdílených autorit odborné veřejnosti v paměťových institucích.

Muzejní autority jsou zcela novým fenoménem, jsou obsáhlou nadstavbou nad Národními autoritami, představují výrazné rozšíření čistě autoritní databáze NA směrem ke znalostní databázi. Nejde jen o prosté hromadění informací v textové podobě, ale o zachycení vazeb mezi autoritními záznamy navzájem, ve shodě s konceptuálním modelem CIDOC CRM. Ten je určen speciálně pro muzea a galerie a je ustaven ve formě normy ISO 21127:2006. Základ modelu tkví v tom, že každý informační objekt lze popsat prostřednictvím událostí. Jde o tzv. „dočasné entity“, které umožňují propojit časové úseky, místa, aktéry a objekty. Objekty mohou být jak fyzické, tak pojmové (abstraktní, virtuální). To zpětně dovoluje těžit z databáze informace o vztazích s ohledem na jejich smysl a význam, nikoliv jako dosud jen podle jejich vnější textové podoby.

Srozumitelné a přehledné shrnutí podstaty a výsledků projektu je dobře zpracováno v prezentacích z konferencí. V přílohách č. 30, 31 (anglicky) a 32 jsou tři nejreprezentativnější.

E.2 Porovnání se zahraničím

Princip sdílených autoritních databází používají knihovny již od devadesátých let 20. století a model národních autorit je obdobný v naprosté většině rozvinutých zemí. Databázi obvykle udržuje národní knihovna. Vedoucí postavení v tomto neformálním systému mají anglofonní země a z nich jmenovitě Library of Congress v USA. Struktura, formát i obsah záznamů vycházejí ve většině národních autorit ze standardů a pravidel zavedených v Library of Congress, takže záznamy lze v případě potřeby z jiných národních databází přebírat, jen s drobnými problémy či úpravami. Je to umožněno i tím, že obsah knihovnického záznamu je velmi strohý.

Obsahově bohatá muzejní nadstavba s daleko větší závislostí na národním jazyce už předem komplikuje mezinárodní výměnu muzejních autoritních záznamů. Tím prakticky eliminuje potřebu a možnost obdobné zahraniční systémy porovnávat a využívat.

Jazykově blízké Slovensko řeší problém autorit poněkud odlišně. Pod označením Muzejný tezaurus jsou v jedné společné databázi všechny typy autoritních záznamů (osoby, korporace, místa, předměty a pojmy), mají možnost propojování do hierarchické struktury a nemají žádnou přímou vazbu na autoritní databázi knihoven. Nové záznamy se přidávají jednoduše jejich použitím při katalogizaci, proces ověřování, zařazování a schvalování probíhá až dodatečně.

E.3 Výsledky zařazené do RIV

E.3.1 Druh výsledku: J_{rec} - Článek v odborném periodiku

RIV/00094862:_____/08:#0000474

LENHART, Zdeněk: Národní autority v muzeích a galeriích - interoperabilita s NK ČR. In Archivní časopis, Roč. 59, č. 3 (2008), s. 231-235, ISSN 0004-0398.

E.3.2 Druh výsledku: D - Článek ve sborníku

RIV/00094862:_____/07:#0000314

BARTL, Zdeněk. Projekt kooperace českých paměťových institucí. In INFOS 2007 [online]. 2007 [cit. 2010-06-29]. Dostupné na www:

<<http://www.infolib.sk/index/podstranka.php?id=1683&idf=368&lang=sk>>.

In: Infos 2007: 34. mezinárodní inforatické sympóziium : 16.–19. apríla 2007, Stará Lesná [CD-ROM]. Bratislava: Spolok slovenských knihovníkov, 2007. ISBN 978-80-969674-0-7.

RIV/00094862:_____/07:#0000559

BARTL, Zdeněk. Národní autority v prostředí muzeí a galerií – interoperabilita s NK ČR. In Sborník příspěvků konference „Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Olomouc : Vědecká knihovna v Olomouci, Sdružení knihoven ČR Brno, 2008. s. 207 – 216.

E.4 Výsledky v RIV dosud nezařazené

E.4.1 Druh výsledku: J_{rec} - Článek v odborném periodiku

ANDREJČÍKOVÁ, Nadežda; LENHART, Zdeněk; PODOLNÍKOVÁ, Jarmila; ŠUBOVÁ, Jana. How to offer more to users. ProInflow [online]. 14.10.2011 [cit. 14.11.2011]. Vychází výhradně v elektronické podobě. Dostupný z WWW: <<http://pro.inflow.cz/how-offer-more-users>>. ISSN 1804–2406.

CIGÁNEK, David. Mezioborové autority v muzejní praxi. In Muzeum, Roč. 49, č. 2 (2011), s. 7 - 11. ISSN 1803-0386. K datu odevzdání zprávy v tisku.

E.4.2 Druh výsledku: N_{met} - uplatněná certifikovaná metodika

LENHART, Zdeněk; PODOLNÍKOVÁ, Jarmila; CIGÁNEK, David; BARTL, Zdeněk. Tvorba autoritních záznamů pro potřeby muzeí a galerií. [online]. 23.1.2012 [cit. 23.1.2012]. Vychází výhradně v elektronické podobě. Dostupný z WWW: <<http://www.citem.cz/projekty/wiki-citem/>>.

Smyslem metodiky je vymezit a zavést jednotná pravidla a postupy při tvorbě jmenných autorit v muzeích a galeriích, a výhledově i v dalších paměťových institucích, jako jsou archívy, ústavy památkové péče, apod. Metodika má jasně, srozumitelně a jednoznačně regulovat a sjednocovat obsah záznamů, a tím napomáhat k budování věcných předpokladů pro sémantickou interoperabilitu paměťových institucí. Metodika se týká zejména autoritních záznamů personálních, okrajově i záznamů korporací, geografických míst a věcných pojmů. Metodika pokrývá celý obsah autoritních záznamů, tj. jak všechna rozšíření pro potřeby muzeí a galerií, tak i původní podobu autoritních záznamů v Národních autoritách ČR.

Metodika je v příloze č.01 k této zprávě a je zveřejněna včetně příloh ve formě PDF na <http://www.citem.cz> v sekci Ke stažení - Autority.

Odkazy na jednotlivé soubory:

http://www.citem.cz/?file_id=286

http://www.citem.cz/?file_id=287

http://www.citem.cz/?file_id=288

http://www.citem.cz/?file_id=289

http://www.citem.cz/?file_id=290

Vzhledem k předpokládané časté aktualizaci metodiky v reakci na zkušenosti z praxe nebude její text distribuován v podobě tištěné příručky ani CD-R, ale poskytován v aktuální verzi ve formě PDF a v editovatelné verzi online na Wiki CITeM (<http://www.citem.cz/projekty/wiki-citem/>).

E.4.3 Druh výsledku: T – poloprovoz

Systém pro tvorbu a správu národních autorit v prostředí muzeí a galerií (krátce Muzejní autority, MA) byl uveden do pilotního provozu 11. 9. 2009. Aplikace byla na základě získaných zkušeností dále zdokonalována tak, aby byla co nejpohodlnější a plně pokryla veškeré činnosti spojené s uživatelskou správou autoritní databáze. Základem koncepce je zachování dosavadního systému Národních autorit bez jakékoliv obsahové, metodické či provozní změny a konstrukce MA jako funkčně nezávislé aplikace a databáze s pravidelnou synchronizací dat. Data MA představují nadstavbu nad NA, každý záznam rozšiřuje obsah odpovídajícího záznamu v NA o řadu dalších údajů. Struktura záznamů vychází z ontologického modelu CIDOC CRM, přijatého jako mezinárodní norma ISO 21127:2006 platná pro oblast muzejní dokumentace. Ve shodě s konceptuálním modelem se využívá konstrukce tzv. události, což je označení toho, že po určitou dobu byly určité osoby, korporace, místa v jistém vztahu.

Pro vyškolené a registrované editory a supervizory jsou Muzejní autority dostupné k editaci na <https://vega.nkp.cz/i3/muz/muz.csp>.

Pro veřejnost bez omezení jsou Muzejní autority dostupné k vyhledávání a čtení na <https://vega.nkp.cz/i2/i2.entry.cls>.

E.4.4 Druh výsledku: A - elektronický dokument

Metodický materiál Tezaury a slovníky v systémech správy sbírek v muzeích a galeriích v ČR

Tezaury a slovníky v systémech správy sbírek v muzeích a galeriích v ČR. [online]. Brno : Moravské zemské muzeum, 3.1.2012 [cit. 29.1.2012]. Vyšlo jen v elektronické podobě. Dostupné z WWW: <http://www.citem.cz/?file_id=292>.

Přehled tezaurů, slovníků a heslářů používaných v nejméně frekventovaných systémech pro dokumentaci a správu sbírek v ČR. Je v příloze č.13 k této zprávě.

Metodický materiál Mezinárodní tezaury a slovníky

Mezinárodní tezaury a slovníky. [online]. Brno : Moravské zemské muzeum, 8.3.2010 [cit. 29.1.2012]. Vyšlo jen v elektronické podobě. Dostupné z WWW: <http://www.citem.cz/?file_id=293>.

Přehled mezinárodních tezaurů, slovníků a dalších zdrojů dat potenciálně využitelných při dokumentaci muzejních sbírek. Je v příloze č.14 k této zprávě.

Metodický materiál Taxonomické databáze pro biologické obory

CIGÁNEK, David. Taxonomické databáze. [online]. Brno : Moravské zemské muzeum, 3.1.2012 [cit. 29.1.2012]. Vyšlo jen v elektronické podobě. Dostupné z WWW: <http://www.citem.cz/?file_id=294>.

Přehled nejvýznamnějších a nejrozsáhlejších taxonomických databází pro biologické obory dostupných online. Je v příloze č.15 k této zprávě.

E.4.5 Druh výsledku: W - uspořádání workshopu

V souvislosti s projektem bylo uspořádáno celkem 9 workshopů - setkání širší pracovní skupiny. První akce byly zaměřeny hlavně na hledání konsensu o žádoucí podobě a funkci muzejních autorit, postupem času se orientovaly na vyladování metodiky. Závěrečný workshop projektu proběhne 31.1. - 1.2.2012 v Praze. Zápisy z nejvýznamnějších uskutečněných akcí jsou v přílohách č. 23 až 29 k této zprávě.

27. - 29. 11. 2006 Barborka pod Pradědem, „Sdílené autority v muzeích a galeriích“, 21 účastníků, zápis je v příloze č. 23.

27.6.2007 Brno, „Sdílené autority v muzeích a galeriích“, 16 účastníků, zápis je v příloze č. 24.

28.-30.11.2007 Tři Studně, „Sdílené autority v muzeích a galeriích“, 17 účastníků, zápis je v příloze č. 27.

26.1.2009 Brno, užší pracovní skupina, 5 účastníků.

27. - 28.1.2009 Litomyšl, širší pracovní skupina, 16 účastníků, zápis je v příloze č. 28.

17.2.2009 Brno, užší pracovní skupina, 5 účastníků.

21.-22.9.2009 Litomyšl, užší pracovní skupina, 11 účastníků, zápis je v příloze č. 29.

15.2.2011 Brno, workshop pro editory muzejních autorit, 8 účastníků .

31.1.-1.2.2012 Praha, „Muzejní autority a registr sbírek výtvarného umění“ .

E.5 Ostatní výsledky

E.5.1 Prezentace na konferencích

BARTL, Zdeněk. Spolupráce muzeí a galerií v oblasti národních autorit. In Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2005 [online]. 2005 [cit. 2010-06-29]. Prezentace na konferenci. Dostupný na [www: <http://skip.nkp.cz/akcArch05.htm>](http://skip.nkp.cz/akcArch05.htm).

BARTL, Zdeněk. Národní autority v prostředí muzeí a galerií – interoperabilita s NK ČR. In IT lib.2007, roč. 11, č. 1, s. 52.

CIGÁNEK, David: National authority files - building the A-M-L interoperability in Czech Republic. In The annual conference of the International Documentation Committee of the International Council of Museums, Benaki Museum Athens : 15-18 September 2008 [CD-ROM]. Athens, 2008. ISBN neuvedeno.

Abstrakt dostupný na [www: <http://www.cidoc2008.gr/cidoc/Documents/papers/drfile.2008-06-18.1213193026>](http://www.cidoc2008.gr/cidoc/Documents/papers/drfile.2008-06-18.1213193026)

CIGÁNEK, David: Registry of the Fine Art Collections : practical application for the National Authority Files extension [online]. 2011 [cit. 2012-01-23]. Prezentace na konferenci CIDOC v Sibiu. Dostupný na [www: <http://www.citem.cz/?file_id=280>](http://www.citem.cz/?file_id=280).

Text dostupný na [www: <http://www.citem.cz/?file_id=279>](http://www.citem.cz/?file_id=279)

Prezentováno též na konferenci CEAD v Olomouci 24.11.2011, videozáznam dostupný na <http://vimeo.com/35129024>.

KALÁBKOVÁ, Pavlína, JANKOVIČOVÁ, Pavla, LENHART, Zdeněk: Autority v archeologii. In Počítačová podpora v archeologii : Zvíkovské Podhradí 21.-23.5.2008. Brno: Ústav archeologie a muzeologie, Masarykova univerzita, 2008. 281 s. ISBN 978-80-254-1781-2.

LENHART, Zdeněk. CIDOC CRM : Conceptual Reference Model. In Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2006 [online]. [cit. 2012-01-18]. Prezentace na konferenci. Dostupné na [www: <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Archivy06/Lenhart.ppt>](http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Archivy06/Lenhart.ppt)

LENHART, Zdeněk. Národní autority v muzeích a galeriích : interoperabilita s NK ČR. In Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2007 [online]. [cit. 2012-01-18]. Prezentace na konferenci. Dostupné na [www: <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Archivy07/Lenhart.ppt>](http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Archivy07/Lenhart.ppt)

LENHART, Zdeněk: CITEm, Demus, Autority, co to je?. In Muzea, památky a konzervace 2008. Brno, 2008, s. 11 - 15, ISBN 978-80-86413-53-2.

LENHART, Zdeněk; PODOLNÍKOVÁ, Jarmila. Komu autority nestačí?. In INFOS 2011 : Zborník z 36. medzinárodného informatického sympózia o nových výzvach 21. storočia pre pamäťové inštitúcie : Nové rozmery informačného univerza [online]. Bratislava : Spolok slovenských knihovníkov, 2011 [cit. 15. 11. 2011]. INFOS 2011, s. 147-157. Dostupné na internetu: <http://vili.uniba.sk/AK/INFOS2011.pdf>. ISBN 978-80-970693-0-8.

LENHART, Zdeněk. Národní autority v prostředí muzeí a galerií. In Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2011 [online]. [cit. 2012-01-18]. Prezentace na konferenci. Dostupné na [www: <http://www.skipcr.cz/dokumenty/akm-2011/Lenhart.pdf>](http://www.skipcr.cz/dokumenty/akm-2011/Lenhart.pdf)

MAZAČOVÁ, Vladka – PODOLNÍKOVÁ, Jarmila. Registr sbírek výtvarného umění. In Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2009 [online]. 2009. Prezentace na konferenci. Dostupné z [www: <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Archivy09/Podolnikova.ppt>](http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Archivy09/Podolnikova.ppt).

Drobné články a zprávy o projektu na stránkách CITEm <http://www.citem.cz/tag/narodni-autority/>

E.5.2 Semináře a pracovní setkání

Vedle workshopů uvedených v kapitole A.1.5 Uspořádání workshopů byla provedena čtyři školení k tvorbě autoritních záznamů pro úzkou skupinu muzejních kurátorů a celá řada pracovních setkání, zejména jednání s firmou Cosmotron.

Školení

3. - 4.3.2009 Brno, personální záznamy, z-client ARL, 6 účastníků, 2 lektori

16.5.2009 Brno, z-client ARL, 5 účastníků, 1 lektor

7.7.2009 Brno, www editor ARL, 5 účastníků, 1 lektor

20.10.2009 Praha, korporativní a geografické záznamy, 5 účastníků, 3 lektori

E.6 Literatura

American Library Association. Cataloging Cultural Objects : A Guide to Describing Cultural Works and Their Images. [online]. ALA Editions / American Library Association, June 2006. [cit. 2012-01-09]. Dostupné na internetu: <<http://www.vraweb.org/ccoweb/cco/about.html>>.

Anglo-American Cataloguing Rules [CD-ROM]. Chicago: American Library Association, 1998-[2005].

International Council of Museums. Working Group of CIDOC. The CIDOC Conceptual Reference Model [online]. International Council of Museums, Working Group of CIDOC, last updated 2011-10-07 [cit. 2012-01-09]. Dostupné na internetu: <<http://www.cidoc-crm.org/>>.

MARC 21. Formát pro autority. 1. české vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, [2004]- . sv. ISBN 80-7050-441-2. Dodatek 1 vydán 2010.

LUFFER, Jan. Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit ve formátu MARC 21: osobní jména. 2., aktualiz. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2008. 40 s. Standardizace, ISSN 1211-7366; č. 30. ISBN 978-80-7050-553-3. Dostupné též na internetu: <<http://authority.nkp.cz/jmenne-autority/metodicke-materialy/metodika-tvorby-personalnich-autorit-marc-21/>>

SVĚTLÍKOVÁ, Svojmila. Metodika tvorby a kontroly jmenných autorit ve formátu MARC 21: korporace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2008. 30 s. Standardizace, ISSN 1211-7366; č. 31. ISBN 978-80-7050-552-6. Dostupné též na internetu: <<http://authority.nkp.cz/jmenne-autority/metodicke-materialy/metodika-tvorby-autoritnich-korporaci-marc-21/>>

VODIČKOVÁ, Hana. Soubor národních autorit pro církevní a náboženské korporace v České republice. Národní knihovna, 1999, 10(1), 13-17. Dostupné také z: <<http://knihovna.nkp.cz/NKKR9901/9901013.html>>. ISSN 0862-7487.

F. Přílohy

Závěrečnou zprávu projektu zveřejňuje SOLK MK ČR (poskytovatel) bez příloh. Vybrané veřejné přílohy zveřejňuje CITEM (řešitel) na <http://www.citem.cz>. Neveřejné přílohy jsou zde označeny. V závorkách jsou uvedena jména souborů s přílohami v elektronické podobě.

01. Metodika Tvorba autoritních záznamů pro potřeby muzeí a galerií (01-MetodikaMA.pdf), vč. příloh:
 02. Ověřovací zdroje (02-Zdroje.pdf)
 03. Příklady a poznámky k přepisu nelatinkových písem (03-Transliterace.pdf)
 04. Příklady kompletních reálných záznamů (04-Priklady.pdf)
 05. Kontaktní adresy (05-Adresy.pdf)
 06. Osvědčení o uznání uplatněné Certifikované metodiky (06-Certifikace-osvedceni.pdf)
 07. Návod k práci s editorem ARL, neveřejný (07-Navod.pdf)
 08. Výměnný formát XML - definice (08-XML-definice.pdf)
 09. Výměnný formát XML - komentář k definici (09-XML-komentar.pdf)
 10. XSD schéma pro XML (10-XSD-schema.pdf)
 11. Popis ovládání webové služby (11-WebSluzba.pdf)
 12. Definice webové služby v podobě wsdl (12-WebSluzba-wsdl.pdf)
 13. Tezaury a slovníky v systémech správy sbírek v muzeích a galeriích v ČR (13-TezaurySlovnikyCeske.pdf)
 14. Mezinárodní tezaury a slovníky (14-TezaurySlovnikyMezinarodni.pdf)
 15. Taxonomické databáze pro biologické obory (15-TaxonomickeDatabaze.pdf)
 16. Rozbor problematiky zpracování osobních údajů v národních autoritách, neveřejné (16-ZpracovaniOsobnichUdaju.pdf)
 17. Aktualizační dodatek ke zpracování osobních údajů v národních autoritách, neveřejný (17-ZpracovaniOsobnichUdajuDodatek.pdf)
 18. Smlouva MZM - Cosmotron č. CB100808 - editační a prohlížeč rozhraní a úprava dat, neveřejná (18-smlouva Cosmotron vyvoj.pdf)
 19. Dodatek č.1 ke smlouvě CB100808 - XML a webová služba, neveřejný (19-Dodatek1 Cosmotron.pdf)
 20. Dodatek č.2 ke smlouvě CB100808 - úpravy editoru MA a katalogu zdrojů, neveřejný (20-Dodatek2 Cosmotron.pdf)
 21. Servisní smlouva MZM - Cosmotron č. CBS-100511 - provoz MA v letech 2012-2016, neveřejná (21-smlouva Cosmotron servis.pdf)
 22. Dohoda MZM-NK o provozu MA v letech 2012-2016, neveřejná (22-Dohoda MZM-NK.pdf)
- Zápisy z nejvýznamnějších workshopů - diskusních setkání pracovní skupiny:
23. Barborka pod Pradědem, 27. - 29. 11. 2006, veřejný (23-Barborka-zapis.pdf)
 24. Brno 27.6.2007 (24-Brno-zapis.pdf)
 25. Brno 27.6.2007, navazující e-mail diskuse, 1.část, červenec 2007, neveřejný (25-Brno-maily1.pdf)
 26. Brno 27.6.2007, navazující e-mail diskuse, 2.část, červenec 2007, neveřejný (26-Brno-maily2.pdf)
 27. Tři Studně, 28.-30.11.2007 (27-Mytinka-zapis.pdf)
 28. Litomyšl, 27. - 28.1.2009 (28-Litomysl-2009-01-zapis.pdf)
 29. Litomyšl, 21. - 22.9.2009 (29-Litomysl-2009-09-zapis.pdf)
- Prezentace projektu na významných akcích:

30. LENHART, Zdeněk. Národní autority v prostředí muzeí a galerií. In Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2011 [online]. [cit. 2012-01-18]. Prezentace na konferenci. Dostupné na [www: <http://www.skipcr.cz/dokumenty/akm-2011/Lenhart.pdf>](http://www.skipcr.cz/dokumenty/akm-2011/Lenhart.pdf) (30-Lenhart-AKM-2011.pdf)

31. CIGÁNEK, David: Registry of the Fine Art Collections : practical application for the National Authority Files extension [online]. 2011 [cit. 2012-01-23]. Prezentace na konferenci CIDOC v Sibiu. Dostupný na [www: <http://www.citem.cz/?file_id=280>](http://www.citem.cz/?file_id=280).

Text dostupný na [www: <http://www.citem.cz/?file_id=279>](http://www.citem.cz/?file_id=279) (31-Ciganek-CIDOC-2011.pdf, 31-Ciganek-CIDOC-2011-text.pdf)

32. ANDREJČÍKOVÁ, Nadežda; LENHART, Zdeněk; PODOLNÍKOVÁ, Jarmila; ŠUBOVÁ, Jana. How to offer more to users. ProInflow [online]. 14.10.2011 [cit. 14.11.2011]. Vychází výhradně v elektronické podobě. Dostupný z WWW: [<http://pro.inflow.cz/how-offer-more-users>](http://pro.inflow.cz/how-offer-more-users). ISSN 1804–2406. (32Andrejcikova-CASLIN-2011.pdf)